

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 czerwca 2018 r.

Pozycja 108

POSTANOWIENIE

z dnia 9 maja 2018 r.

Sygn. akt Ts 47/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Grzegorz Jędrejek,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.W. w sprawie zgodności:

art. 261 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.) z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 28 lutego 2017 r. (data nadania) sporządzonej przez pełnomocnika, M.W. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność art. 261 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą.

W pozwie z 5 lutego 2013 r. skarżący domagał się zasądzenia od strony pozwanej Skarbu Państwa – Komendanta Miejskiego Policji w K. odszkodowania za spowodowanie szkód podczas czynności przeszukania dokonanej w jego mieszkaniu w 2003 r.

Pismem z 30 października 2014 r. skarżący dopozwał Skarb Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w K., a w piśmie z 23 grudnia 2014 r. dopozwał Skarb Państwa – Prokuratora Okręgowego w K.

Wyrokiem z 27 października 2015 r. Sąd Rejonowy w K. Wydział I Cywilny oddalił powództwo skarżącego.

Od wyroku Sądu Rejonowego skarżący wniósł apelację, która została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w K. Wydział II Cywilny Odwoławczy z 11 maja 2016 r.

Zaskarżonemu przepisowi skarżący zarzuca, że narusza konstytucyjną zasadę dostępu każdego obywatela do sprawiedliwego procesu poprzez „nieuzasadnione zawężenie możliwości wyboru świadka, jako osoby najbliższej, wyłącznie do odmowy składania zeznań”. Zdaniem skarżącego, „świadek będący osobą najbliższą w myśl art. 261 § 1 k.p.c. nie ma możliwości odmowy złożenia odpowiedzi na poszczególne pytania, które nie są związane przedmiotowo ze sprawą, bądź narażałyby te osoby na odpowiedzialność karną czy bezpośrednio groziłyby poniesieniem szkody. (...) Ustawodawca nie precyzując przepisu art. 261 § 1 k.p.c.

i pozbawiając tym samym osoby najbliższe dla strony powołującej dowód z ich zeznań możliwości wyboru pomiędzy odmową składania zeznań, a możliwością odmowy składania odpowiedzi na poszczególne pytania, negatywnie wpływa na prawo jednostki do sprawiedliwego procesu”.

Ponadto w ocenie skarżącego redakcja art. 261 § 1 k.p.c. jest błędna, nieprecyzyjna i narusza zasadę prawidłowej legislacji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał w składzie jednego sędziego bada, czy skarga konstytucyjna odpowiada określonym przez prawo wymaganiom formalnym, co umożliwia, już w początkowej fazie postępowania, wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozpoznania.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK), podstawową przesłanką skorzystania ze skargi konstytucyjnej jest zakwestionowanie takich przepisów, które prowadzą do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego i jednocześnie stanowią podstawę ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej, wydanego w indywidualnej sprawie skarżącego.

Warunek ten spełniony jest wówczas, gdy kwestionowany w skardze przepis determinuje treść orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym (zob. postanowienie TK z 9 maja 2017 r., sygn. SK 18/16, OTK ZU nr A/2017, poz. 37). Powołanie w treści orzeczenia określonego przepisu nie wystarcza do uznania, że stanowi on podstawę prawną wydania tego orzeczenia.

3. Zakwestionowany art. 261 § 1 k.p.c. stanowi, że nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonków stron, ich wstępnych, zstępnych i rodzeństwa oraz powinowatych w tej samej linii lub stopniu, jak również osób pozostających ze stronami w stosunku przysposobienia. Prawo odmowy zeznań trwa po ustaniu małżeństwa lub rozwiązaniu stosunku przysposobienia. Jednakże odmowa zeznań nie jest dopuszczalna w sprawach o prawa stanu, z wyjątkiem spraw o rozwód.

Skarżący upatruje naruszenia swoich konstytucyjnych praw i wolności w tym, że z uwagi na skorzystanie z prawa do odmowy składania zeznań przez wskazanych przez niego świadków, pozbawiony został możliwości dowodzenia swoich twierdzeń przed sądem pierwszej i drugiej instancji.

4. Należy zwrócić uwagę, że istotę postępowania przed Sądem Rejonowym stanowiło roszczenie skarżącego o zapłatę.

Sąd ten ustalił, że w rozpatrywanej sprawie upłynął zarówno trzyletni termin przedawnienia liczony od dnia dowiedzenia się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, jak i dziesięcioletni termin liczony od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. Ustalono również, że skarżący nie wykazał żadnych okoliczności świadczących o przerwaniu biegu terminu przedawnienia. Ponadto zaciągniętej przez skarżącego pożyczki od rodziców na zakup nowych dywanów nie można rozpatrywać w kategoriach adekwatnego związku przyczynowego z zaistniałą szkodą.

Z uwagi na powyższe, pozew skarżącego o zapłatę został oddalony.

Od powyższego wyroku skarżący wniósł apelację, w której podniósł zarzut m.in. pominięcia dowodu z zeznań powoda. Sąd Okręgowy oddalił apelację, uznając podniesione zarzuty za bezzasadne, dzieląc ponadto ustalenia Sądu Rejonowego.

5. Skarżący ani w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji ani w postępowaniu apelacyjnym nie podniósł zarzutu dotyczącego wyłączenia świadków od udziału w postępowaniu, a w szczególności zarzutu odmowy złożenia przez nich zeznań z uwagi na brak możliwości odmowy udzielenia odpowiedzi na zadane pytania.

Skarżący podnosi, że „Sąd Okręgowy (...) wskazał, że przyczyny dla których sąd I instancji pominął dowód z zeznań wnioskowanych świadków, został wskazany w uzasadnieniu [wyroku] tegoż Sądu”. Wbrew twierdzeniom skarżącego, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku przedstawił przyczyny, dla których pominął dowód z zeznań stron, a nie świadków. Sąd ten, jedynie przywołując ustalenia stanu faktycznego, wskazał, że świadkowie skarżącego skorzystali z prawa do odmowy składania zeznań.

Istotę postępowania przed sądami obu instancji stanowiło zatem roszczenia skarżącego, a nie prawo świadków do odmowy udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie.

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że skarżący zainicjował postępowanie ze skargi konstytucyjnej na podstawie ostatecznego rozstrzygnięcia, którego podstawą wydania nie był zaskarżony przepis.

Oznacza to, że rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełnia podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK.

6. Skarżący wskazuje, że ustawodawca nie precyzując przepisu art. 261 § 1 k.p.c. pozbawia osoby bliskie dla strony postępowania możliwości wyboru pomiędzy odmową składania zeznań a odmową udzielenia odpowiedzi na poszczególne pytania. Zdaniem skarżącego, takim osobom przysługuje tylko prawo odmowy złożenia zeznań.

Nie sposób zgodzić się z argumentacją skarżącego. Osoby bliskie dla strony postępowania mogą odmówić udzielenia odpowiedzi na zadane podczas składania zeznań pytanie na podstawie art. 261 § 2 k.p.c., zgodnie z którym świadek może odmówić odpowiedzi na zadane mu pytanie, jeżeli zeznanie mogłoby narazić jego lub jego bliskich na odpowiedzialność karną, hańbę lub dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową albo jeżeli zeznanie miałoby być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej. Duchowny może odmówić zeznań co do faktów powierzonych mu na spowiedzi.

Świadkom skarżącego przysługiwało zatem prawo do odmowy udzielenia odpowiedzi na poszczególne pytania, jednakże skorzystali oni z prawa zagwarantowanego w art. 261 § 1 k.p.c.

Zarzut skarżącego dotyczący braku odpowiedniej regulacji jest zatem bezpodstawny.

7. W związku z powyższym Trybunał uznaje, że rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełnia podstawowego wymogu formalnego polegającego na związaniu zarzutów naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności z normą prawną będącą podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia, którym orzeknięto o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK, Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.

POUCZENIE

Zgodnie z art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego postanowienia.